

Sygn. akt I CSK 249/11

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa Tadeusza S.
przeciwko Spółdzielni „Zjednoczona” w likwidacji
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 lutego 2012 r.,
skargi kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego
z dnia 21 grudnia 2010 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie
Sądu Okręgowego z dnia 15 września 2010 r.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2010 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 15 września 2010 r. o zniesieniu postępowania i odrzuceniu pozwu ze względu na nieusunięcie przez powoda w wyznaczonym terminie braku w składzie strony pozwanej.

Powód od postanowienia Sądu drugiej instancji wniósł skargę kasacyjną, w której, zarzucając naruszenie art. 69, 328 § 2, art. 379 pkt 2 i art. 5 k.p.c., domagał się uchylecia tego postanowienia oraz poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się zasadna.

Zgodnie z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., sąd odrzuca pozew, jeżeli jedna ze stron nie ma zdolności sądowej albo jeżeli powód nie ma zdolności procesowej, a nie działa za niego przedstawiciel ustawowy albo jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie. Z przytoczonego uregulowania jednoznacznie wynika, że do odrzucenia pozwu ze względu na braki w składzie organów może dojść jedynie w wypadku, gdy dotyczą one strony powodowej, a nie pozwanej.

W okolicznościach sprawy, w której została wniesiona skarga kasacyjna, braki w składzie organów wystąpiły po stronie pozwanej Spółdzielni Rzemieślniczej Zjednoczona w likwidacji. Dla strony pozwanej nie został bowiem ustanowiony likwidator, który byłby uprawniony do reprezentacji w procesie. W związku z tym Sąd Okręgowy wezwał powoda do usunięcia wskazanego braku w terminie 60-ciu dni pod rygorem odrzucenia pozwu, a w związku z bezskutecznym upływem tego terminu, pozew odrzucił. Rozstrzygnięcie to zaakceptował Sąd Apelacyjny.

Przyjęte przez Sądy obu instancji rozstrzygnięcie stoi w sprzeczności z wyraźną regulacją zawartą w art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. i powszechnie przyjętym poglądem, że nie jest dopuszczalne odrzucenie pozwu ze względu na braki w składzie organów po stronie pozwanego. W orzecznictwie prezentowane jest z reguły stanowisko o potrzebie zawieszenia w takiej sytuacji toczącego się

postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1972 r., I CZ 55/72, OSNC 1973, nr 5, poz. 89). Z rozwiązaniem tym należy się zgodzić, gdyż zakłada, że udział pozwanego w procesie jest obowiązkowy, a braki w zakresie jego reprezentacji same przez się nie mogą prowadzić do odmowy merytorycznego rozpoznania sprawy.

Należy jednak wskazać, że skarżący w ramach skargi kasacyjnej nie zarzuca wprost naruszenia art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., a więc przepisu zasadniczego dla procesowego rozstrzygnięcia sprawy, lecz wytyka naruszenie innych przepisów postępowania, w tym przede wszystkim art. 328 § 2, art. 379 pkt 2 i art. 5 k.p.c. Nie może budzić wątpliwości, że kwestia prawidłowej reprezentacji strony w procesie cywilnym powinna być brana pod rozwagę przez sąd z urzędu w toku postępowania w każdym stanie sprawy (art. 202 zd. 3 k.p.c.), a w razie rozpoznania sprawy przy zaistnieniu wadliwości w tym zakresie dochodzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.). Sąd Najwyższy będąc związany granicami podstaw kasacyjnych, w granicach zaskarżenia nieważność postępowania bierze pod rozwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). W okolicznościach sprawy, wbrew zarzutom skarżącego, nie można jednak mówić o nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji, gdyż postępowanie to zakończyło się postanowieniem o odrzuceniu pozwu, a zatem orzeczeniem formalnym, a nie merytorycznym.

Za uzasadniony trzeba jednak uznać zarzut skarżącego, że Sąd drugiej instancji uchybił art. 328 § 2 k.p.c. przez wadliwe skonstruowanie uzasadnienia. Uzasadnienie to jest niezwykle lakoniczne, a podana w nim podstawa rozstrzygnięcia w postaci art. 199 § 1 pkt 3 w zw. z art. 71 k.p.c., nie odpowiada swą treścią stanowi faktycznemu wskazanemu w tym uzasadnieniu. Uzasadnienie Sądu Apelacyjnego dotknięte jest oczywistą niespójnością, która uniemożliwia jego prawidłowe zinterpretowanie i odtworzenie sposobu rozumowania tego Sądu. Podobnie zresztą sytuacja ma się z kontrolowanym przez ten Sąd w drodze zażalenia orzeczeniem Sądu Okręgowego, który jako podstawę prawną odrzucenia pozwu wskazał dwa przepisy: art. 70 i 71 k.p.c., mimo że przepisy te nie wskazują, jakie postanowienie sąd powinien wydać w razie nieusunięcia przez powoda, mimo wezwania, braków w składzie właściwych organów strony pozwanej. Wskazane

przepisy nie mogły więc stanowić bezpośredniej podstawy prawnej postanowienia o odrzuceniu pozwu.

Z tego względu Sad Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego oraz poprzedzające je postanowienia Sadu Okręgowego (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).